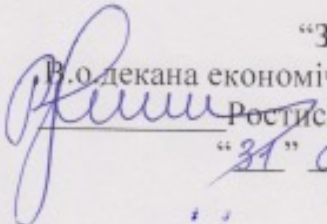

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені ІВАНА ФРАНКА
Кафедра соціального забезпечення та управління персоналом

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
В.о. декана економічного факультету
 Ростислав Михайлишин
“31” серпня 2022 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Основи демократії та права людини

освітній рівень	перший (бакалаврський)
галузь знань	23 Соціальна робота
спеціальність	232 Соціальне забезпечення
освітня програма	«Соціальне забезпечення»
факультет	Економічний

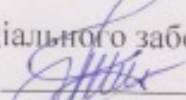
2022-2023 навчальний рік

Робоча програма навчальної дисципліни « Основи демократії та права людини »
для студентів спеціальності 232 Соціальне забезпечення (освітня програма
«Соціальне забезпечення»)

Розробник: Кадикало О. І., кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри
соціального забезпечення та управління персоналом

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри соціального забезпечення та
управління персоналом

Протокол від «31» серпня 2022 року № 1

В.о.завідувача кафедри соціального забезпечення
та управління персоналом Наталя Шегинська

© Кадикало О. І., 2022
© ЛНУ ім.Івана Франка, 2022

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма здобуття освіти	заочна форма здобуття освіти
Кількість кредитів – 4	Галузь знань 23 Соціальна робота	Вибіркова	
Модулів – 1	Освітній рівень: перший (бакалаврський)	Рік підготовки	
Змістових модулів –		3-й	-
Індивідуальне науково-дослідне завдання <hr style="width: 100%; border: 0; border-top: 1px solid black; margin: 0;"/> (назва)		Семестр	
Загальна кількість годин – 120 год	Спеціальність: 232 Соціальне забезпечення	Лекції	
Тижневих годин для денної форми здобуття освіти : аудиторних – 4 год самостійної роботи студента – 4-5 год		32 год.	-
		Практичні, семінарські	
		16 год.	-
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
		72 год.	-
		Індивідуальні завдання:	
		-	
	Вид контролю:		
залік	-		

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить (%):
для денної форми навчання – 0,6

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення навчальної дисципліни «Основи демократії та права людини» є формування у здобувачів вищої освіти знань, щодо розуміння причинно-наслідкових зв'язків розвитку демократизації суспільства й уміння їх використовувати в професійній діяльності та характеристик прав та обов'язків громадян України

Основними завданнями дисципліни є:

– уміння реалізовувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини та громадянина України;

- характеризувати компоненти політичної системи, визначаючи їх роль для утвердження демократії у суспільстві; орієнтуватись у проблемах становлення «ідеального громадянина» у демократичному режимі;

– застосовувати отримані знання при оцінці та аналізі особливостей становлення демократії в Україні, вміти оцінювати рівень демократичності політичного режиму сучасної України;

– застосовувати знання з предмету «Основи демократії та права людини» для розуміння причинно-наслідкових зв'язків розвитку демократизації суспільства й уміння їх використовувати в професійній діяльності.

Після успішного вивчення навчальної дисципліни у здобувачів вищої освіти формуються такі компетентності:

ЗК 1 Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК 16 Здатність діяти соціально відповідально та свідомо

СК1 Здатність аналізувати суспільні процеси пов'язані з соціальним розвитком держави;

ПРН 2 Ідентифікувати причинно-наслідкові зв'язки розвитку суспільства та прояви соціально-економічних проблем у різних категорій населення;

ПРН 8 Застосовувати засоби соціально-правової політики в сфері соціального захисту, базові знання з юриспруденції та законодавства України в галузі соціального забезпечення

ПРН 16 Застосовувати нормативно-правову базу в захисті соціальних груп населення.

3. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Витоки та сутність демократії.

Предмет, завдання та зміст навчальної дисципліни «Демократія: від теорії до практики».

Передумови формування демократії в Україні.

Сутність та зміст демократії, її основні ознаки.

Тема 2. Загально-правові аспекти основних засад демократії в Україні

Нормативно-правові засади здійснення демократії: загальна характеристика. Основні види демократії в Україні.

Електронне урядування та електронна демократія в Україні.

Пряма демократія. Представницька демократія. Індекс демократії в Україні. Основні елементи демократії: вибори як елемент демократії.

Тема 3. Основні принципи демократії

Сутність та загальна характеристика поняття принципів демократії.

Основні види принципів демократії. Принцип законності в демократії. Принцип поділу влади. Принцип виборності основних органів державної влади. Принцип участі громадян у виборах інших формах демократії. Принцип толерантності. Принцип прозорості. Принцип демократизму. Принцип плюралізму. Принцип гласності. Принцип рівності. Принцип незалежного контролю.

Ознаки, що характерні для принципів демократії.

Основні проблеми реалізації принципів демократії в Україні.

Тема 4. Права та свободи людини: способи та засоби їх захисту в демократичному суспільстві

Сутність та походження прав людини.

Покоління прав людини: основні види прав людини.

Основні обов'язки держави відносно прав людини: поважати захищати, втілювати.

Негативні та позитивні права людини.

Тема 5. Способи та засоби захисту прав та свобод людини в демократичному суспільстві

Основні документи у сфері захисту прав людини.

Національні механізми захисту прав людини: дієве законодавство, правоохоронні органи, судова система, Уповноважений Верховної Ради України з прав людини, громадські організації тощо.

Захист прав людини під час воєнних дій.

Тема 6. Демократія в Україні та механізми її реалізації

Сутність, загальна характеристика та значення демократії.

Розподіл влади в Україні на законодавчу, виконавчу та судову. Державна влада та публічна влада: сутність та загальна характеристика.

Система стримувань та противаг.

Сучасний адміністративно-територіальний устрій України. Вибори, виборчі системи, політичні партії та їх функції.

Роль влади у вирішенні питань суспільства, сучасний стан соціально-економічного розвитку України.

Тема 7. Теорія конституціоналізму

Теорія конституціоналізму (Дж. Локк, Ш.-Л. Монтеск'є), конституція та її роль у державі.

Поняття, сутність і характерні ознаки конституціоналізму як політико-правового явища.

Форми правління: президентська, парламентська, змішана.

Тема 8. Конституціоналізм та Україна

Україна та конституціоналізм. Розвиток конституціоналізму на українських землях (Руська правда, Литовські статuti, Конституція Пилипа орлика, Універсали Української Народної республіки, Конституції СРСР, Конституція України та етапи її трансформації).

Конституційний розвиток після прийняття Конституції України 1996 р. Конституційна реформа.

Політико-правова характеристика сучасного етапу становлення нової конституційної системи України

Тема 9. Вибори в Україні

Поняття та функції виборів. Конституційно-правовий інститут виборів: загальна характеристика.

Становлення інституту виборів в Україні. Види виборів і виборчих систем в Україні.

Мажоритарна, пропорційна та змішана виборчі системи: основні характеристики.

Тема 10. Виборче право та виборчі системи в Україні

Виборче право України. Об'єктивне і суб'єктивне, активне та пасивне виборче право.

Конституційно-правові принципи виборів в Україні: суверенності народу; єдиновладдя народу; повновладдя народу; безпосереднього волевиявлення народу; поєднання безпосередньої і представницької демократії; пріоритетності безпосереднього народовладдя в системі демократії; політичного плюралізму; конституційності й законності; загальності у здійсненні безпосереднього народовладдя; рівності у здійсненні безпосереднього народовладдя; відкритості та гласності тощо.

Юридична відповідальність за порушення законодавства про вибори в Україні.

Тема 11. Політичні партії як основний інститут демократичної політичної системи

Поняття та сутність політичної партії.

Право громадян на об'єднання в політичні партії.

Специфіка законодавчого регулювання статусу політичних партій в сучасній Україні.

Тема 12. Діяльність політичних партій в Україні

Конституційні гарантії діяльності політичних партій. Обмеження щодо утворення і діяльності політичних партій.

Функції політичних партій у демократичному суспільстві: участь у політичному управлінні; добір політичних лідерів і еліт; представництво суспільних інтересів; узгодження різних соціальних інтересів; залучення громадян до участі в політиці; забезпечення конкуренції у боротьбі за політичну владу; формування громадської думки

щодо суспільно важливих питань; формування й забезпечення легітимності політичної системи.

Тема 13. Громадянське суспільство та участь громадян у суспільному та політичному житті

Основні підходи до визначення та характеристики громадянського суспільства.

Загальна характеристика громадянського суспільства та його складові.

Роль та призначення громадянського суспільства в розбудові демократії.

Основні інститути громадянського суспільства.

Функції громадянського суспільства.

Молодь та громадянське суспільство

Тема 14. Гендерна політика і демократія.

Основні підходи до розуміння гендерної термінології («гендер», «гендерна рівність», «гендерні стереотипи», «гендерний мейнстрімінг» тощо).

Причини виникнення гендерної нерівності. Співвідношення паритетної демократії та гендерної рівності.

Тема 15. Громадянськість та демократія.

Сутність та зміст громадянськості, її основні ознаки.

Обов'язки громадян в умовах демократії.

Роль влади у створенні умов для громадянської участі.

Рівні залучення громадян владою: від маніпуляції до делегування повноважень та громадського контролю. Загальна характеристика концепції громадськості Джоела Вестхаймера та Йозефа Кагне: громадянин, який несе особисту відповідальність; громадянин, який бере активну участь; громадянин, орієнтований на справедливість та правосуддя.

Тема 16. Демократичні основи політичного життя сучасного суспільства.

Типи політичних режимів.

Методологічні підходи до аналізу демократії.

Народ в системі політичної влади.

Сучасний стан України з точки зору політичного режиму.

4. Структура навчальної дисципліни

Тема	Кількість годин ДЕННА ФОРМА НАВЧАННЯ				Кількість годин ЗАОЧНА ФОРМА НАВЧАННЯ			
	Лекції	Практичні, семінарські заняття	Самостійна робота	Індивідуаль на робота	Лекції	Практичні, семінарські заняття	Самостійна робота	Індивідуаль на робота
1. Витоки та сутність демократії.	2		5					
2. Загально-правові аспекти основних засад демократії в Україні	2	2	4					
3. Основні принципи демократії	2		4					
4. Права та свободи людини: способи та засоби їх захисту в демократичному суспільстві	2	2	5					
5. Способи та засоби захисту прав та свобод людини в демократичному суспільстві	2	2	5					
6. Демократія в Україні та механізми її реалізації	2		4					
7. Теорія конституціоналізму	2		4					

8. Конституціоналізм та Україна	2	2	5					
9. Вибори в Україні	2	2	4					
10. Виборче право та виборчі системи в Україні	2		5					
11. Політичні партії як основний інститут демократичної політичної системи	2		5					
12. Діяльність політичних партій в Україні	2	2	4					
13. Громадянське суспільство та участь громадян у суспільному та політичному житті	2		5					
14. Гендерна політика і демократія.	2	2	4					
15. Громадянськість та демократія.	2	2	4					
16. Демократичні основи політичного життя сучасного суспільства.	2		5					
Всього	32	16	72					
Підсумковий контроль: екзамен								
Разом:	годин		120					
	кредитів		4					

5. Темі семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Загально-правові аспекти основних засад демократії в Україні	2
2	Права та свободи людини: способи та засоби їх захисту в демократичному суспільстві	2
3	Способи та засоби захисту прав та свобод людини в демократичному суспільстві	2
4	Конституціоналізм та Україна	2
5	Вибори в Україні	2
6	Діяльність політичних партій в Україні	2
7	Гендерна політика і демократія.	2

8	Громадянськість та демократія.	2
	Разом	16

6. Теми практичних занять – не передбачено

7. Теми лабораторних занять – не передбачено

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Витоки та сутність демократії.	5
2	Загально-правові аспекти основних засад демократії в Україні	4
3	Основні принципи демократії	4
4	Права та свободи людини: способи та засоби їх захисту в демократичному суспільстві	5
5	Способи та засоби захисту прав та свобод людини в демократичному суспільстві	5
6	Демократія в Україні та механізми її реалізації	4
7	Теорія конституціоналізму	4
8	Конституціоналізм та Україна	5
9	Вибори в Україні	4
10	Виборче право та виборчі системи в Україні	5
11	Політичні партії як основний інститут демократичної політичної системи	5
12	Діяльність політичних партій в Україні	4
13	Громадянське суспільство та участь громадян у суспільному та політичному житті	5
14	Гендерна політика і демократія.	4
15	Громадянськість та демократія.	4
16	Демократичні основи політичного життя сучасного суспільства.	5
	Разом	72

9. Індивідуальні завдання – не передбачено

10. Методи навчання

Результати навчання	Методи навчання і викладання	Методи оцінювання досягнення результатів навчання
Здатність вирішувати спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі професійної діяльності соціального забезпечення або у процесі навчання, що передбачає застосування певних теорій та методів відповідної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов	Словесні методи (лекції, бесіди з формуванням проблемних завдань, дискусії); наочні методи (мультимедійні презентації); проблемно-пошукові (виконання завдань самостійної роботи; робота у групах виконання індивідуальних завдань)	усне опитування, участь в обговоренні дискусійних питань, експрес-контроль, написання контрольної роботи.

11. Методи контролю

- Вибіркове усне опитування на семінарських заняттях;
- контролюючі тести;
- поточне оцінювання після вивчення тем;
- контрольна робота

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Активність на практичному/ семінарському занятті (опитування на семінарах, дискусії) Виконання презентації по обраній темі	Виконання тестових завдань по темах	Залік	Сума
50	20	30	100

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Оцінка ЄКТС	Сума балів за всі види навчальної діяльності	<i>екзамен</i>
A	90 – 100	відмінно

B	81-89	добре
C	71-80	
D	61-70	задовільно
E	51-60	
FX	21-50	незадовільно з можливістю повторного складання
F	0-20	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Методичне забезпечення

1. Робоча навчальна програма.
2. Конспект лекцій.
3. Тестові завдання із дисципліни.

14. Рекомендована література

Законодавство:

1. Конституція України від 28.06.1996 р. *Вісник Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Загальна декларація прав людини від 10 грудня 1948 року. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_015
3. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод. Міжнародний документ від 11 листопада 1950 року. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_004
4. Міжнародний Пакт про громадянські і політичні права. Міжнародний документ від 16.12.1966 року. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_043
5. Конвенція про права дитини. Міжнародний документ від 20 листопада 1989 року. Редакція від 20.11.2014 року URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_021
6. Конвенція про захист прав людини і гідності людської істоти в зв'язку з використанням досягнень біології та медицини від 4 квітня 1997 року. URL: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/994_334.
7. Декларація про заходи щодо ліквідації міжнародного тероризму від 9 грудня 1994 року. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_502
8. Про державну службу : Закон України від 10.12.2015 № 889. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/889-19>.
9. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 № 1700. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1700-18>.
10. Про забезпечення функціонування української мови як державної: Закон України від 25.04.2019 № 2704-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2704-19#Text>
11. Виборчий кодекс України від 19.12.2019 р. № 396-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/396-20#Text>
12. Цивільний кодекс України, прийнятий 16 січня 2003 р. // *Голос України*. – 2003. – № 45-46, 47-48.
13. Сімейний кодекс України від 10.01.2002.// *Відомості Верховної Ради України*. - 2002. - №21-22. - ст. 135.
14. Кодекс законів про працю України : Закон України від 10 груд. 1971 р. № 322-VIII. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08>.
15. Господарський процесуальний кодекс України : Закон України від 16 лист. 1991 р. № 1798-XII. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798->

- 12.
16. Господарський кодекс України, прийнятий 16 січня 2003 р. // Голос України. – 2003. – № 49-50.
17. Кодекс адміністративного судочинства України : Закон України від 06 лип. 2005 р. № 2747-IV. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15>.
18. Про адвокатуру та адвокатську діяльність : Закон України від 05 лип. 2012 р. № 5076-VI. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17>.
19. Про безоплатну правову допомогу : Закон України від 02 черв. 2011 р. № 3460-VI. *Верховна Рада України* : [сайт]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3460-17>
20. Закон України “Про політичні партії в Україні” від 05.04.2001 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 23. – Ст.118.
21. Закон України “Про благодійну діяльність та благодійні організації” від 03.07.2012 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2013. – № 25. – Ст.1350.
22. Закон України “Про інформацію” від 02.10.1992р // ВВР України. – 1992. - №48. – ст.650.
23. Закон України “Про електронний цифровий підпис” від 22.05.2003 року// ВВР України. – 2003. - № 36. – ст. 276
24. Закон України від 20.11.2003 р. “Про захист суспільної моралі” // Відомості Верховної Ради України. – 2004. - №14. – ст.192.
25. Європейська конвенція про захист прав і основних свобод людини від 4.11.1950 р. // Права людини: Міжнародні договори ООН і РЄ. – К., 2001.

Базова література

26. Демократія: від теорії до практики. Г. Берроуз, І. Совсун, С. Буров та ін. Київ, 2019. 59 с.
27. Право та правопорядок як виміри європейського соціуму / Українська людина в європейському світі: виміри ідентичності : **навчальний посібник** / кол. авторів ; за ред. д-ра екон. наук, проф. Т.С.Смовженко, д-ра філос. наук, проф. З.Е.Скринник. – К. : УБС НБУ, 2015. – 609. С
28. Соціальна відповідальність суспільних інститутів: інноваційний та соціально-гуманітарний аспект / редкол. ; за наук. ред. А. Я. Кузнецової, Л. К. Семів, З. Е. Скринник. — Київ : ДВНЗ «Університет банківської справи», 2019. — 311 с.
29. Кади́кало О.І. Особливості нормативно-правового забезпечення соціального захисту окремих верств населення в Україні. Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. 2021. № 3.
30. Кади́кало О.І. Актуальні проблеми соціального захисту населення України в умовах воєнного стану. Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: юридичні науки. 2022. Том 33 (72) № 2. С. 10-14.
31. Воронянський О.В. Політологія: підручник / [Воронянський О. В., Кулішенко Т. Ю., Скубій І.В.]; Харків. нац. техн. ун-т сіл. госп-ва ім. Петра Василенка. - Харків : ХНТУСГ ім. Петра Василенка, 2017. - 179 с.
32. Піча, В. М. Політологія: підручник для студ. вищ. закл. освіти / В. М. Піча, Н. М. Хома ; за заг. ред. В. М. Пічі. – 5–те вид., випр. і допов. – Львів : Магнолія, 2017. – 304 с.

15. Інформаційні ресурси:

1. <http://www.rada.gov.ua> – Верховна Рада України
2. <http://www.nbuv.gov.ua> — Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського
3. <http://www.rada.kiev.ua> — Бібліотека Верховної Ради України
4. <http://www.scilib.uniy.kiev.ua> — бібліотека Київського національного університету ім. Тараса Шевченка
5. <http://www.ukma.kiev.ua> — наукова бібліотека Національного університету Києво-Могилянська академія

6. <http://www.nbuu.gov.ua/e-journals/FP/index.htm> – Форум права (електронне наукове фахове видання)
7. *Офіційне представництво Президента України* // Режим доступу: www.president.gov.ua
8. *Урядовий портал : єдиний портал органів виконавчої влади України* // Режим доступу: www.kmu.gov.ua
9. *Верховний Суд України: інформаційний сервер* // Режим доступу: www.scourt.gov.ua